

Kerngroep
Actiecomité FNV-Kaderleden
Red het Pensioenstelsel
info@redhetpensioenstelsel.nl – www.redhetpensioenstelsel.nl
Contactpersoon voor dit onderwerp: Cor Minnaard
c.minnaard@ziggo.nl

Red het Pensioenstelsel voordat het te laat is!

Position paper Red het pensioenstel voor internet consultatie Wet toekomst pensioenen.

Hierbij ontvangt u de reactie van het Actiecomité Red het Pensioenstelsel op het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. In de inleiding formuleren wij de grote lijn van onze bezwaren tegen het wetsvoorstel. Daarna gaan we in Hoofdstuk 1 in op verschillende elementen van het nieuwe stelsel. In Hoofdstuk 2 maken we enkele opmerkingen over de transitie-periode. In hoofdstuk 3 gaan we in op enkele teksten die bij dit wetsvoorstel horen: het Integraal Afwegingskader, de beoogde doelen voor de stelselherziening, de Memorie van Toelichting, de wettekst zelf en tot slot enkele volgens ons nog ontbrekende wetteksten en aanvullende aandachtspunten.

Inleiding.

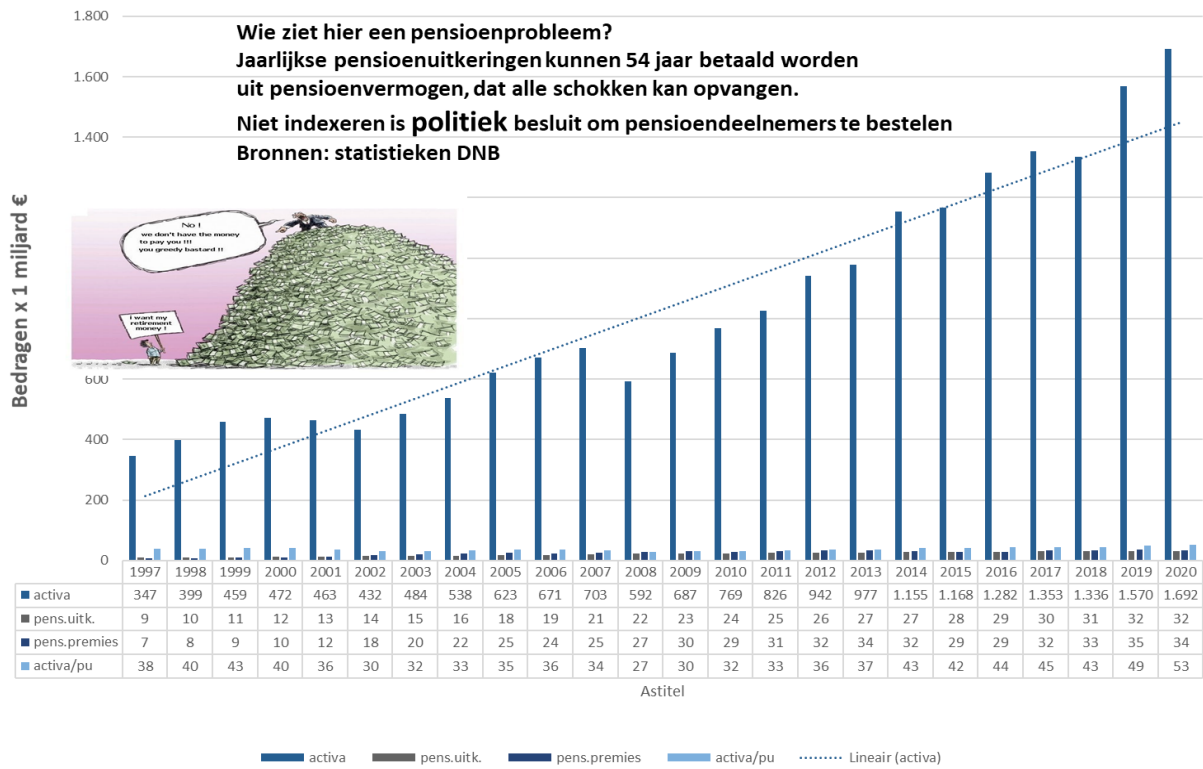
In de Memorie van toelichting lezen we dat volgens het kabinet door diverse ontwikkelingen ". . . fundamentele aanpassingen van het pensioenstelsel noodzakelijk waren . . ." om het stelsel toekomstbestendig te maken. Belangrijke argumenten zijn volgens het kabinet dat met de crisis van 2008 de kwetsbaarheid van ons stelsel werd aangetoond en de steeds dalende rente nadien er toe heeft geleid dat pensioen opbouwen steeds duurder is geworden. Weliswaar herstelden de rendementen zich daarna maar door de gestaag dalende rente konden de pensioenfondsen toch steeds moeilijker aan hun verplichtingen voldoen. De pensioenen werden sindsdien niet of nauwelijks aangepast aan de gestegen prijzen en soms zelfs verlaagd. Die ontwikkeling heeft tot teleurstellingen geleid en afnemend vertrouwen in ons pensioenstelsel, aldus het kabinet.

Wij vinden dat een onjuiste en daarom kwalijke voorstelling van zaken en absoluut geen grond voor een (fundamentele) aanpassing van ons ook internationaal geroemde pensioenstelsel. Integendeel.

Feit is immers dat (ook) na de crisis van 2008 de pensioenfondsen een uitstekend rendement bleven maken en hun reserves in de periode 2008-2020 bijna hebben verdriedubbeld van € 592 miljard naar € 1.692 miljard. Wie kan daar een probleem in zien of dat als "kwetsbaar" omschrijven?!

Op basis van cijfers van De Nederlandsche Bank is dat in de hierna volgende grafiek weergegeven.

Vermogens pensioenfondsen 1997 t/m 4 kwartaal 2020

Dit gegeven wordt of bewust onderbelicht in de stukken om een nieuw pensioenstelsel te rechtvaardigen ofwel wordt betoogd dat de reserves weliswaar zijn gestegen maar dat de verplichtingen van de pensioenfondsen nog sterker zijn gestegen als gevolg van de sterk dalende marktrente waardoor een grotere buffer nodig is.

Maar ook dat is een misleidende voorstelling van zaken. Het is immers niet die marktrente maar de door de politiek aan de fondsen opgelegde rekenrente (FTK) die voor problemen zorgt. In de hierna volgende hoofdstukken zullen wij aantonen dat er sprake is van een onjuiste rekenrente. Dat de pensioenen daardoor al 12 jaar niet zijn geïndexeerd en soms zelfs gekort, is dus niet een gevolg van de financiële markten maar een gevolg van onjuiste politieke besluiten. Daarmee is de politiek ook verantwoordelijk voor de gesignaleerde teleurstellingen en het afnemend vertrouwen in ons pensioenstelsel.

Wij betogen dat met eenvoudige aanpassingen het huidige stelsel kan beantwoorden aan gestelde eisen en daarmee vertrouwen in het pensioenstelsel en 'de politiek' kan worden hersteld. De overstap naar een fundamenteel nieuw stelsel zoals nu wordt voorgesteld zal dit vertrouwen in het pensioenstelsel en 'de politiek' verder ondermijnen.

Doel van het Nederlandse pensioenstelsel ingevoerd in 1954 is een koopkrachtig pensioen. Dat stelsel heeft in de periode 1954 t/m 2006 uitstekend gefunctioneerd onder de Pensioen- en Spaarfondsenwet PSW. Daar is een einde aan gekomen toen de politiek er bij de invoering van de Pensioenwet in 2007 voor heeft gekozen om een op onjuiste uitgangspunten en veronderstellingen gebaseerde DNB-RTS in te voeren. Een rentetermijnstructuur op basis van de interbancaire swaprente aangevuld met de UFR, waardoor de pensioenen sinds 2008 niet meer aan de prijsstijging kunnen worden aangepast en in 2013 en 2014 kortingen hebben plaatsgehad.

Bij voortzetting van dat foute rekenrente-beleid en een blijvend lage rente door o.a. het beleid van de Europese Centrale Bank zullen onze pensioenen in de aanloop naar (weer) een nieuw pensioenstelsel in 2026 in waarde zijn gehalveerd of nog erger. Voor werkenden en gepensioneerden is niet te begrijpen dat hun pensioenen inmiddels 12 jaren niet aan de prijsstijgingen kunnen worden aangepast, terwijl hun pensioenfondsen de reserves in de periode 2008-2020 bijna hebben verdriedubbeld van € 592 miljard naar € 1.692 miljard. Het bestaande pensioenstelsel wordt als onhoudbaar omschreven, omdat ten onrechte wordt uitgegaan van een onvoorwaardelijk of gegarandeerd nominaal pensioen dat toepassing van een extreem lage DNB-RTS vereist op grond waarvan pensioenfondsen extreem hoge buffers moeten aanhouden. Dat pensioenfondsen worden verplicht extreem hoge buffers aan te houden is niet alleen in strijd met de bedoeling van de Nederlandse pensioenvoorziening, maar ook met de Europese wetgeving op het gebied van pensioenen IORP, die juist beoogt de pensioenen te beschermen met een hoge mate van zekerheid.

Vervanging van de op onjuiste uitgangspunten gebaseerde DNB-RTS zou direct tot een verbetering van het huidige pensioenstelsel leiden, waarmee het belangrijkste probleem is opgelost.

Voorts is naar de mening van Red het Pensioenstelsel nergens aangetoond dat het bestaande pensioenstelsel niet aan de gewijzigde arbeidsmarkt kan worden aangepast. Bovendien zijn wij van mening dat met voorrang die gewijzigde arbeidsmarkt (doorgeschoten flexibilisering) zou moeten worden aangepast, o.a. ook door verplichtstelling van pensioenopbouw, in plaats van overhoop halen van het pensioenstelsel.

Ook het door het kabinet aangevoerde argument dat demografische ontwikkelingen om een stelselwijziging vragen is aantoonbaar onjuist. Die demografische ontwikkelingen zijn immers altijd in de wijze van vaststelling van de premies en de verplichtingen in ons huidige stelsel meegenomen en hebben niet tot problemen geleid! De formulering door het kabinet dat "we steeds ouder worden" hoort ook tot de misleidende formuleringen; dat er steeds meer mensen oud worden is wel juist, maar die hebben ook altijd premie betaald voor hun pensioen! We komen hier nog op terug in Hoofdstuk 3 bij 1. Het Integraal afwegingskader en 2. Is onderhavig wetsontwerp nodig om de doelstellingen van SZW te verwezenlijken?

Samenvattend is de mening van Red het Pensioenstelsel dat het voorliggende wetsvoorstel onnodig en onaanvaardbaar is. We onderbouwen dat in de hierna volgende hoofdstukken.

Hoofdstuk 1. Het nieuwe stelsel.

Hierbij zijn voor ons met name de volgende uitgangspunten van belang.

1. De doelstelling van het stelsel moet centraal staan en indien die doelstelling met een nieuw stelsel niet kan worden bereikt dient van een wijziging te worden afgezien.
2. De doelstelling van het stelsel van aanvullende pensioenen is: Een waardevaste pensioenuitkering op basis van 80% van het middelloon, bij een opbouw van 42 jaar, tegen redelijke kosten wat betreft de premie en de uitvoering.
3. Een overgangstermijn van 6 jaar, zoals nu wordt gesuggereerd is veel te lang. De kern van het probleem bestaat immers uit de onjuiste rekenrente problematiek, die op korte termijn kan en moet worden aangepakt.
4. De overheveling van collectief pensioenvermogen naar het nieuwe stelsel, het zgn. 'invaren', is een groot probleem in het nieuwe pensioenstelsel en is zeer ongebruikelijk. De volgende punten worden als grootste obstakels gezien:
 - Hoe rechtvaardig is de inbreuk op het Europese eigendomsrecht?
 - Is die inbreuk evenredig?
 - Is deze EU-proof?
 - Hoe wordt de compensatie geregeld?
 - Hoe wordt de verplichtstelling overeind gehouden?Om de verplichtstelling van de huidige collectieve pensioenregeling niet in gevaar te brengen is het essentieel om naast het bestaande stelsel het nieuwe stelsel een plaats te geven. Dan wordt de zogenaamde 'carve-out' van de bestaande opgebouwde rechten inzichtelijk! De Pensioenwet voorziet daarin met de Pensioenbewaarder opgenomen in artikel 124a. Middels deze constructie worden de oude rechten van de nieuwe rechten afgescheiden zonder dat een nieuw pensioenfonds – met alle kosten van dien - moet worden opgericht en dus zonder dat het eigendomsrecht wordt aangetast. Deze opzet kan de EU-rechtelijke toets doorstaan, aldus prof. dr. mr. Hans van Meerten. Bovendien kunnen hiermee veel kosten voor een nieuw pensioenfonds worden bespaard die anders ten laste komen van het pensioenvermogen van de pensioenfondsen dat nodig is om de huidige pensioenuitkeringen met indexatie te kunnen betalen. Deze oplossing van een 'carve-out' op basis van artikel 124a Pensioenwet heeft onze zeer sterke voorkeur om benadeling van de verschillende groepen binnen het pensioenstelsel te voorkomen evenals ter voorkoming van onnodige kosten bij de pensioenfondsen, hetgeen ten koste gaat van de belegde middelen.
5. Wij gaan uit van een keuzemogelijkheid voor bestaande deelnemers en gepensioneerden om individueel te kiezen voor het bestaande stelsel of voor het nieuwe stelsel.
6. Er mag niet worden overgegaan tot "life-cycle" beleggen, dat geen rekening houdt met de noodzaak om ook in de uitkeringsfase over het dan aanwezige opgespaarde pensioengeld een goed rendement te maken. De collectieve pensioenverzekering dient juist om individuele risico's te elimineren. Het is dan onjuist om de beleggingen toe te delen aan specifieke leeftijdscohorten en leeftijdsafhankelijk te maken. Dit standpunt impliceert overigens volgens ons niet dat afhankelijk van de leeftijdsverdeling van het collectief de beleggingsstrategie niet mag worden aangepast, zodat bij een gemiddeld ouder bestand voorzichtiger belegd moet worden dan bij een jong bestand.
7. De risicovrije rente methodiek mag niet opnieuw een plaats innemen bij het invaren in het nieuwe contract en de bepaling van de benodigde reserves. De basis dient het langjarig rendement te zijn, d.w.z. het rendement op de gehele beleggingsportefeuille.
8. Er mogen geen bepalingen in de nieuwe wetgeving worden opgenomen die strijdig zijn met de tekst en geest van de EU wetgeving van IORP 2.
9. Invoering van het nieuwe stelsel mag niet leiden tot kortingen op het huidige niveau van aanspraken.
10. Een reparatie van de niet ontvangen indexatie sinds 2008 moet onderdeel zijn van de uitwerking.
11. De eenmalige kosten van het overgaan tot een nieuw stelsel moeten beperkt blijven. Het zou gewenst zijn hiervoor een norm vast te stellen, bijvoorbeeld 0,1% van de belegde middelen.

12. Het nieuwe stelsel mag geen hogere structurele kosten hebben dan het huidige stelsel en bij voorkeur lagere kosten.
13. Voordat de overgang van het oude contract naar een nieuw contract kan worden gerealiseerd moet de informatie van de pensioenfondsen over de rechten van individuele deelnemers op orde gebracht worden in overeenstemming met de Nederlandse en Europese regels van privacy- en consumentenwetgeving. Transparantie is nodig voor het kunnen nemen van een goed gefundeerde beslissing door de deelnemers bij het invaren in een nieuw contract.
14. Het toezicht zal moeten veranderen. De combinatie van de huidige rollen van De Nederlandsche Bank (DNB) als toezichthouder van pensioenen, zoals het mede bepalen van de normen waartegen dit toezicht plaatsvindt, het bepalen welke sancties tegen mogelijke inbreuk op de normen van het toezicht worden gehanteerd **en** het beslissen over de toelating van personen als bestuurder van een pensioenfonds, vormt een ongewenste stapeling van verantwoordelijkheden en kosten. Pensioenfondsen met door DNB goedgekeurde bestuurders moeten binnen eenvoudige normen zelf de vrijheid hebben hun beleid vast te stellen en uit te voeren. Het is ongewenst dat de toezichthouder zich in detail bemoeit met de stijl van besturen en de inhoud van beleggings- en risicobeleid, zeker als dit ertoe leidt dat politieke normen, zoals klimaatbeleid en diversiteitsbeleid, van bovenaf worden opgelegd.
15. Een beschrijving en toetsing van het te bereiken resultaat is noodzakelijk, niet alleen van de middelen. Tevens kan niet ontkend worden dat de overheid als grootste werkgever een groot belang heeft bij de beheersing van de ABP premie als deel van de bruto loonkosten van de overheid. De vraag is of DNB bij haar beoordeling en sturing van het pensioentoezicht voldoende afstand kan houden t.a.v. dit overheidsbelang.

Hoofdstuk 2. De transitie-periode.

Deze is feitelijk nu al ingegaan en vereist qua beleid bijzondere aandacht. Zonder voldoende draagvlak zal er geen nieuw stelsel van de grond komen. Nodig voor het bereiken van voldoende draagvlak zijn de volgende maatregelen:

1. Tijdens de zo kort mogelijke transitie-periode dienen er geen kortingen te worden afgedwongen vanwege het FTK-systeem, beleid van toezichthouders of overheid, of beleid van pensioenfondsen.
2. Vanaf heden moeten vertegenwoordigers van gepensioneerden rechtstreeks bij de onderhandelingen worden betrokken en moeten zij ook kunnen meebeslissen over het te voeren beleid en de op te stellen wetsregels. Zij zijn het, die op grond van in het verleden ingelegde besparingen rechten hebben opgebouwd, die niet zonder hun instemming mogen worden gewijzigd laat staan verminderd.
3. In de transitie-periode moet worden vooruitgelopen op de uitgangspunten van het nieuwe stelsel, inclusief het uitschakelen van de rekenrente zoals deze nu in het FTK wordt toegepast, zodat de indexatie van pensioenen kan worden hervat. Dit kan gebeuren door als rekenrente het verwachte rendement te gebruiken dat ook in de premieberekening wordt toegepast. Extra voordeel is dan dat de premie- dekkingsgraad weer op 100% komt en er geen middelen uit een pensioenfonds meer worden gebruikt om tekorten bij het inboeken van nieuwe verplichtingen te compenseren.

Hoofdstuk 3. De teksten die onderdeel uitmaken van het wetsvoorstel.

Tenslotte wil Red het Pensioenstelsel ingaan op de specifieke teksten van de thans bekende voorgestelde regelgeving. In grote lijnen volgen we hier het commentaar van de Nederlandse Bond voor Pensioenbelangen (NBP).

Opvallend is dat er nog geen teksten bekend zijn van de uitwerking van de wetsteksten door middel van Algemene Maatregelen van Bestuur en andere richtlijnen voor het toezicht, terwijl deze uitwerkingen belangrijke invloed hebben op het resultaat van het pensioenbeleid. Dat betekent dat van de vele open einden in het pensioenakkoord er slechts een deel is ingevuld (zie overzicht hierna). Deze ontbrekende uitwerkingen dienen alsnog door de regering te worden gepubliceerd.

Deze reactie moet dan ook als voorlopig worden gezien. Pas wanneer alle uitwerkingen van de wet tot in alle details bekend zijn, en daarop ook gereageerd kan worden in een nieuwe consultatie, kan er sprake zijn van een voldoende gefundeerde raadpleging van alle betrokkenen bij het pensioenstelsel. Het is belangrijk dat de volksvertegenwoordiging wacht met definitieve besluitvorming totdat zij kennis heeft kunnen nemen van die voorstellen van die zo belangrijke "details" van wetgeving. Gezien het effect van die zogenaamde details is het reeds nu aannemen van een raamwet zonder debat en besluitvorming over die Algemene Maatregelen van Bestuur en andere richtlijnen voor het toezicht een onverantwoord schot in het duister.

3.1. Integraal afwegingskader

Het integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen, waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Er worden de volgende vragen gesteld en beantwoord:

1. Wat is de aanleiding
2. Wie zijn betrokken
3. Wat is het probleem
4. Wat is het doel
5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie
6. Wat is het beste instrument
7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu.

We beperken ons hier tot het leveren van commentaar op de gegeven antwoorden, waar volgens ons veel op valt af te dingen.

Ad 1.

Uit geen enkel stuk blijkt dat onderzocht is of eenvoudige aanpassingen aan het huidige stelsel even goede of zelfs betere oplossingen kunnen bieden. We denken hierbij met name aan een herformulering van de dekkingsgraad op basis van een in het verleden gerealiseerd lange termijn rendement, bijvoorbeeld op basis van een 15- jaars voortschrijdend gemiddelde.

De noodzaak van de stelselwijziging en het wetsontwerp worden verdedigd op basis van de zogenaamde onhoudbaarheid van het huidige stelsel.

De werkelijkheid is echter dat premie- ontvangsten en pensioenuitgaven voor de meeste fondsen en voor het Nederlandse stelsel als geheel ongeveer gelijk zijn en dat de aanzienlijke rendementen van gemiddeld 6 % per jaar bij de reserves zijn opgeteld, waardoor de vermogens van pensioenfondsen gemiddeld bijna verdriedubbeld zijn sinds 2008. Dit is toch geen signaal voor een dreigende déconfiture van het Nederlandse pensioenstelsel.

Ad 2.

De pensioengerechtigden zijn niet dan wel onvoldoende betrokken geweest bij het hele proces.

Ad 3.

- Doorsnee problematiek. Het wisselen van baan is geen probleem nu er goede overdracht regelingen zijn voor opgebouwd pensioen. Het probleem zit uitsluitend bij "vroegere uittrekkers" of "late intreders", hiervoor zijn eenvoudiger oplossingen te bedenken.
- Het niet kunnen indexeren ligt niet aan de beleggingsrendementen maar aan de bestaande wettelijke kaders; het ligt dus voor de hand die wettelijke kaders aan te passen of te wel een rekenrente die ook prudent rekening houdt met de werkelijke gerealiseerde rendementen zoals vermeld in de EU pensioenwetgeving.
- Het huidige pensioenstelsel is niet gericht op gegarandeerde pensioenaanspraken en –rechten, in tegendeel de risico's liggen 100% bij de deelnemers en gepensioneerden. Dat hierdoor het pensioenstelsel sterk rentegevoelig is, is simpelweg onwaar, het stelsel is kunstmatig rentegevoelig door het opgelegde wettelijk kader.
- De daling van de marktrente heeft niet geleid tot hogere premies en ook hier geldt dat een prudente rekenrente, die rekening houdt met de in het verleden behaalde rendementen, evenzeer tot premie beheersing leidt.

- De ZZP problematiek is zeer relevant maar wordt niet met het beoogde nieuwe stelsel en kennelijk ook niet met beoogde experimenten opgelost.

Ad 4.

Uit niets blijkt dat het wetsvoorstel vooral voor de reeds gepensioneerden eerder perspectief biedt op een koopkrachtig pensioen, in tegendeel, invaren bij extreem lage rekenrente en invoering van leeftijdscohorten bij de beleggingen geeft gepensioneerden geen zicht op indexatie. Het nieuwe stelsel is door zijn ingewikkeldheid verre van transparant. Zoals reeds eerder opgemerkt is niet onderzocht of eenvoudiger maatregelen afdoende c.q. beter waren voor de maatschappij en de arbeidsmarkt.

Ad 5.

Zie opmerking onder vraag 1.

Ad 6.

Zie opmerking onder vraag 1.

Ad 7.

Duidelijk is dat dit een zeer ingrijpende en kostbare aangelegenheid is met grote gevolgen voor betrokkenen, alle reden om eerst te zoeken naar eenvoudiger aanpassingen.

3.2. Is onderhavig wetsontwerp nodig om de doelstellingen van het kabinet te verwezenlijken?

Zie o.a. de Hoofdlijnennotitie uitwerking pensioenakkoord en de Website van SZW.

1. Transparanter en persoonlijker pensioenstelsel;
2. Een minder snel stijgende AOW leeftijd;
3. Betere pensioenafspraken voor mensen met zware beroepen;
4. Extra keuze recht voor iedereen bij pensioen;
5. Beter nabestaandenpensioen;
6. Verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen. Hoofdlijnennotitie juni 2020
7. Mensen worden steeds ouder dan verwacht;
8. Mensen werken niet meer hun hele leven bij één werkgever;
9. Mensen veranderen vaker van werk en/of contractvorm
10. De doorsneesystematiek leidt tot ongewenste herverdeling tussen generaties en het pensioenvermogen bedraagt 40 keer de jaarlijkse pensioenpremies, *hierdoor* pensioenen gevoeliger zijn geworden voor de ontwikkelingen op financiële markten.

Ad 1.

Het wetsvoorstel met projectierendement, beschermingsrendement, overrendement en actuariel rendement, met per leeftijdscohort andere parameters is onnodig ingewikkeld en zeker niet transparant. Voor de individuele deelnemer is het onmogelijk te beoordelen of het juiste rendement is verkregen. Dat het om een persoonlijker pensioen zou gaan in het nieuwe stelsel is slechts schijn, je kunt je pensioenpotje niet opnemen in contanten. Bovendien bieden de UPO's in het huidige stelsel ook inzicht in het opgebouwde pensioen en de uitkering waarvan uiteindelijk bij pensionering mag worden uitgegaan. Voor meer duidelijkheid hierover is geen nieuw stelsel nodig. Door af te zien van het solidariteitselement moet ieder cohort zijn eigen boontjes doppen. Door compartimentering worden risico's over kleinere en meer homogene groepen verdeeld wat tot hogere premies en/of lagere c.q. minder zekere uitkeringen leidt.

Ad 2 t/m 6.

- Voor aanpassing, c.q. minder snelle stijging van de AOW leeftijd was een aanpassing van het pensioenstelsel overbodig. Sterker nog, een stijging van de AOW leeftijd achten wij sowieso onnodig en ongewenst.

- Vroegpensioen voor mensen met zware beroepen kan in de CAO worden geregeld net als de vroegere VUT-regelingen.
- Een uitkering ineens had ook in de bestaande pensioenregelingen ingepast kunnen worden.
- De huidige pensioenwet biedt voldoende mogelijkheden voor een goed nabestaandenpensioen. Ook het voorgestelde systeem van risicodekking in plaats van kapitaaldekking tijdens de opbouwfase past goed in de huidige pensioenwet.
- Een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen is geen ouderdompensioen en vraagt geen wijziging van de pensioenwet.

Ad 7.

De biometrische risico's waaronder het langlevens risico worden door pensioenfondsen verdisconteerd in de premie. Driejaarlijks vindt herijking plaats door middel van grondslagenonderzoek en zo nodig aanpassing van de premie. Indien een pensioenfonds vanwege gestegen levensverwachting een aanvullende last moet nemen dan wordt die last verwerkt in de technische voorziening. Pensioenfondsen dekken de biometrische risico's voor rekening en risico van de deelnemers en gepensioneerden.

Ad 8.

Gewezen deelnemers 'slapers' vertegenwoordigen slechts een gering gedeelte van de pensioenverplichting van het pensioenfonds. Hiervoor is onder punt 1. Integraal afwegingskader de arbeidsmobiliteit bij punt 3 reeds aan de orde geweest en is het probleem van de "vroegge uittreeders" of "late intreders" benoemd waar eenvoudiger oplossingen voor te vinden zijn dan een stelselherziening.

Ad 9 en 10.

Ook de doorsnee-problematiek is hiervoor bij 1. Integraal afwegingskader punt 3 reeds aan de orde geweest. In de Hoofdlijnennotitie wordt met het hiervoor gestelde onder punt 10 ten onrechte met het woord 'hierdoor' verondersteld dat er een causaal verband bestaat tussen de omvang van het pensioenvermogen en de gevoeligheid van pensioenen voor ontwikkelingen op de financiële markten. Met de komst van het nieuwe pensioencontract verdwijnt de rentegevoeligheid niet. De op onjuiste uitgangspunten en veronderstellingen gebaseerde risicovrije rente blijft de basis voor de waardebeoordeling van het Nederlands pensioen. Pensioendeelnemers die dachten in het nieuwe pensioencontract van die vervelende rente af te zijn komen van een koude kermis thuis, want in het nieuwe pensioencontract is het renterisico minstens zo groot. De verwachte toekomstige pensioenuitkering wordt berekend met een projectierendement dat is gebaseerd op diezelfde risicovrije rente (swaprente). Daalt de rente, dan daalt het projectierendement en stijgen de pensioenverplichtingen met een lagere dekkingsgraad als gevolg. Met name voor jongeren wordt het renterisico groter gezien de lange horizon.

Wij concluderen dat genoemde doelstellingen in het bestaande pensioenstelsel kunnen worden gerealiseerd danwel onnodig als probleem zijn geformuleerd en op geen enkele wijze het ingrijpen door de politiek in het bestaande pensioenstelsel rechtvaardigen.

Het wetsontwerp tot aanpassing van het huidige pensioenstelsel gaat er van uit dat belangentegenstellingen tussen generaties een groot probleem in het huidige pensioenstelsel zijn. Dit idee leeft sterk bij een aantal politici en 'deskundigen' van het door overheid en pensioenindustrie opgerichte wetenschappelijk instituut Netspar. De oorzaak van het onhoudbaar zijn van het huidige stelsel moet echter worden gezocht in de op onjuiste uitgangspunten en veronderstellingen gebaseerde DNB-RTS die voor onderdekking zorgt bij pensioenfondsen waardoor de pensioenen niet aan de prijsstijgingen kunnen worden aangepast en kortingen dreigen.

Vorenstaande was voor Red het Pensioenstelsel ook aanleiding om op 18 januari 2021 samen met 6 mede- verzoekers de voorzitter van de Tweede Kamer te verzoeken een parlementaire ondervragingscommissie 'Pensioen' te benoemen om de gebeurtenissen te laten onderzoeken die tot die onjuiste DNB-RTS hebben geleid, waarmee het bestaande pensioenstelsel bewust onhoudbaar is gemaakt. Het verzoek is besproken in de procedurele vergadering van de vaste commissie SZW van 3 februari 2021, waar is besloten de behandeling in het algemeen overleg pensioenonderwerpen over de verkiezingen te tillen.

3.3. De memorie van toelichting

(De onderstreepte tekst geeft de opvatting weer van de indiener van deze reactie op de vermelde/ geciteerde teksten).

- a. Geconstateerd werd dat er een kloof was tussen wat mensen van hun pensioenfonds verwachtten en wat hun pensioenfonds kon leveren. Beter had geschreven kunnen worden wat mensen van hun pensioenfonds "mochten" verwachten. De oorzaak van die kloof (de verkeerde rekenrente methodiek) wordt niet genoemd, wel de dalende rente en de stijging van de kosten van de pensioenen.
- b. Het bestaande wettelijke kader van de pensioenen blijft worden vastgesteld door de overheid. Werkgevers en werknemers sluiten pensioenovereenkomsten die binnen het wettelijk kader passen. Gepensioneerden blijven daarbij helaas en onterecht als belanghebbende partij ongenoemd.
- c. "Het kabinet en de centrale werkgevers-en werknemersorganisaties hebben in het pensioenakkoord afgesproken dat de overgang naar het herziene stelsel op een evenwichtige manier zal plaatsvinden en dat nadelige effecten op het te bereiken pensioen worden gecompenseerd." Niet gesproken wordt in deze termen voor de reeds gepensioneerde deelnemers en dat is wel noodzakelijk. Verderop in de tekst (pag. 12) wordt echter gesteld: "Alleen als het invaren tot een onevenredig nadeel voor belanghebbende leidt, kunnen sociale partners afzien van het verzoek tot invaren". Wat is hier "onevenredig".
"Voor deze transactie wordt voorts het individuele bezwaarrecht vervangen door collectieve waarborgen." Onderzocht moet worden of deze regeling niet in strijd is met het Europees recht, in het bijzonder het recht op eigendom. Eén garantie voor de deelnemers in de huidige wet was de mogelijkheid van het individueel bezwaarrecht. Een buitenwerkingstelling van dat recht is een beknotting van het eigendomsrecht.
- d. De risicohouding per leeftijdscohort wordt belangrijk geacht. Men bepaalt dat voor een groep van deelnemers. Van individuele vrijheid is geen sprake. Het gaat hier over het door ons afgewezen principe van "life-cycle" beleggen. Niet vermeld wordt dat het rendement op de belegde gelden na pensioendatum van groot belang (ca. 40% van het totale pensioen) is voor de hoogte van het pensioen, meer rendement op een hoog bedrag aan gespaarde pensioengelden is dus van groot belang en wellicht meer dan het beperken van risico.
- e. O.a. voor het vaststellen van de hoogte van het pensioen in de uitkeringsfase wordt het projectierendement vastgesteld conform nader te stellen regels van DNB. "Er is gekozen om het projectierendement dusdanig te maximeren dat sprake is van een in verwachting tenminste (nominaal) gelijkblijvende uitkering (in euro's)". Dit lijkt in strijd met onze doelstelling genoemd onder paragraaf A 2. Sinds de Tweede Wereldoorlog heeft ons pensioenstelsel de doelstelling gehad om niet de nominale uitkeringsbedragen maar de koopkracht van het pensioen als richtsnoer te stellen. Tot 2008 is dit ook grotendeels gerealiseerd en dat zou in de periode sinds 2008 tot heden ook gelukt zijn, ware het niet dat DNB dit op basis van haar ongelukkige definitie van de dekkingsgraad onmogelijk gemaakt heeft.

f. De mate waarin pensioengerechtigden aan renterisico worden blootgesteld, wordt in het nieuwe contract door de pensioenfondsen, in afstemming met sociale partners, bepaald. De gepensioneerden zelf wordt hier geen (mede) beslissingsrecht gegeven en dat moet wèl worden gerealiseerd.

g. De opbrengst van de collectieve beleggingen wordt over de leeftijdscohorten verdeeld op basis van vooraf vastgestelde regels. Daarbij wordt betrokken het beschermingsrendement en de overrendementen, alsmede de solidariteitsreserve. Ook hier is de vraag of dit leidt tot juiste uitvoering van onze doelstelling genoemd in paragraaf A 2. Bij nu nog ontbreken van kennis over die 'vooraf vastgestelde regels' tast men in het duister.

h. "Als bij de overstap van een uitkeringsovereenkomst naar het nieuwe contract de bestaande pensioenaanspraken en pensioenrechten worden ingevaren, kan de pensioenuitvoerder onder bepaalde voorwaarden een deel van het vermogen gebruiken voor het initieel vullen van de solidariteitsreserve". Als dit ten koste gaat van gepensioneerden moet dat worden afgewezen, want dit mag natuurlijk niet leiden tot een verlaging van de huidige pensioenen en de kans op indexering.

i. Transitie-FTK. Tijdens de transitie-periode zijn pensioenfondsen gehouden aan de huidige onnodig strenge regels van het FTK. De regering ziet dat in de transitie- periode de regels versoepeld zouden kunnen worden t.b.v. de overgang naar het nieuwe stelsel. Daar wordt niet in detail op ingegaan, wel wordt als eis een richtdekkingsgraad van 95% genoemd. Dat alles op basis van de huidige FTK, hetgeen zeker zal leiden tot kortingen!!! Het FTK dient dan ook te worden aangepast.

j. Indexatie. Voor pensioenen die gebruik maken van het transitie-FTK worden indexatie mogelijkheden verruimd door verlaging van de dekkingsgraad van 110 naar 105%. N.B.: Opvallend is dat doorgedaan wordt met het oude FTK, terwijl dit volgens ons de kern van het probleem van het huidige pensioenstelsel is. Dus wel een nieuwe auto, maar met de motor van de oude auto. Dat is niet acceptabel.

k. Besluitvorming. Bij het overbruggingsplan wordt voorgesteld, vanwege mogelijke generatie-effecten, het belanghebbenden orgaan een goedkeuringsrecht op dat plan te geven. Het verantwoordingsorgaan krijgt met dit wetsvoorstel een (jaarlijks terugkerend) adviesrecht t.a.v. het overbruggingsplan. NB: De gepensioneerden hebben in die organen een minderheidspositie en hebben dus feitelijk NIETS te beslissen. De werkgevers zitten in dit soort organen voor ca. 1/3, terwijl zij geen enkel risico dragen. Dat is niet acceptabel. De vraag moet worden gesteld wat het verschil is tussen "belanghebbenden orgaan" en "verantwoordingsorgaan". Bovendien is het verschil tussen goedkeuringsrecht en adviesrecht essentieel.

l. FTK na invaren. Voor pensioenfondsen die invaren bevat het huidige FTK eisen die ook voor de nieuwe pensioencontracten blijven gelden. Dat is niet acceptabel. Hier wordt doorgedaan met de basis fout van de huidige pensioenwet. Dit is de op onjuiste uitgangspunten gebaseerde rekenrente welke terugkomt als projectierendement in het nieuwe stelsel. Waarom dan een nieuw stelsel?

m. "Een mogelijke belemmering voor het waarmaken van collectief invaren is het individuele bezwaarrecht bij een collectieve waardeoverdracht". Daarom wordt een individueel bezwaarrecht NIET in de nieuwe pensioenregeling opgenomen. De gepensioneerden moeten het doen met een hoorrecht voor verenigingen van gepensioneerden en daar zijn wij het niet mee eens. Overigens zal het maken van een collectief bezwaar in de praktijk heel moeilijk zijn. Een juiste (mede) zeggenschap bij wijziging en/of verlies van eigendom is een eis van de Europese wetgeving, waarvan naleving door de overheid door iedere burger kan worden verlangd.

n. Bij het omrekenen van de bestaande pensioenaanspraken naar een persoonlijk pensioenvermogen staan in het voorstel de pensioenfondsen twee methoden ter beschikking, namelijk de "value based ALM" (vba) methode en de "standaardmethode". De eerste houdt rekening met te verwachten rendementen en marktwaarden, de tweede is makkelijker. Hierbij is het uitgangspunt de dekkingsgraad op het moment van invaren en verder zijn er geen fonds-specifieke veronderstellingen nodig. "Deze methode is goed uitvoerbaar voor pensioenfondsen". Deze methode is voor ons niet acceptabel. De toevallige toestand op één moment wordt bepalend voor de toezegging. Wij vinden dat de in het verleden door de deelnemers afgedragen premie en het fonds-rendement daarop bepalend moeten zijn. Wij willen dus een eerlijker methode bij de omrekening.

o. Volgens de regering is het collectief invaren in een nieuwe pensioenregeling geen ontneming van eigendom, maar is er sprake van een regulering van eigendom. Volgens ons betreft het hier een ontkenning van het recht op eigendom van het bestaande pensioenrecht met een corresponderend aandeel in de belegde middelen en rendementen zoals de wet Nypels/Groenman heeft vastgesteld. Dit recht valt onder artikel 1 EVRM en artikel 17 Handvest EU. Wij vrezen voor een dramatische en een niet transparante door de politiek bepaalde herverdeling van eigendom onder deelnemers en gepensioneerden.

p. Interne medezeggenschap. De belangen van de belanghebbenden worden geheel niet geborgd door een verplichte adviesaanvraag aan het verantwoordingsorgaan. Het gaat dus ten onrechte slechts om advies van een orgaan, waarin de gepensioneerden een minderheid vormen zonder beslisrecht, evenals de werknemers, wanneer de werkgevers, die geen risico lopen, erin vertegenwoordigd blijven.

q. Het wetsvoorstel stelt geen inhoudelijke wijzigingen voor t.a.v. het partnerpensioen (na pensioendatum). Het partnerpensioen moet gefinancierd worden op kapitaalbasis. Deze vastlegging kan gezien worden als een codificeren van de huidige praktijk. Duidelijker zou moeten worden gesteld dat, net zoals geen verlagingen van het pensioen kan worden geaccepteerd, dit ook moet gelden voor het nabestaandenpensioen, dat in veel gevallen bij de start van de uitvoeringsfase is gekozen door de rechthebbende met inlevering van een deel van het ouderdomspensioen ten gunste van de achterblijver.

3.4. Tekst wetsontwerp

(De onderstreepte tekst geeft de opvatting weer van de indiener van deze reactie op de vermelde/ geciteerde teksten)

Hieronder volgen alleen opmerkingen over die zaken die nog niet hierboven zijn behandeld.

a. Artikel 150g gaat over het hoorrecht van de vereniging van pensioengerechtigden. De vereniging moet aantonen een substantieel gedeelte van alle pensioengerechtigden van het pensioenfonds te vertegenwoordigen. Wat is een substantieel gedeelte? Die eis is niet acceptabel. Het aantal leden is wettelijk niet bepalend voor de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de betreffende vereniging van gepensioneerden, zoals ook niet bij de vakbonden het geval is.

b. Artikel 150i geeft bevoegdheid aan werkgevers om het pensioenfonds te verzoeken NIET over te gaan collectieve waardeoverdracht. Dit recht dient ook te worden gegeven aan de vertegenwoordigende verenigingen van gepensioneerden.

c. Artikel 150o spreekt over het dekkingspercentage in de transitie-periode. Die dekkingsgraad mag niet lager zijn dan 95%. Kortingen liggen dus op de loer in de transitie-periode. Het is teleurstellend dat de foute FTK doorgezet wordt in de transitieperiode en zelfs in het nieuwe stelsel.

3.5. Voorbeelden van nog niet uitgewerkte wetgeving en speciale aandachtspunten:

(De onderstreepte tekst geeft de opvatting weer van de indiener van deze reactie op de vermelde/ geciteerde teksten)

- a. pag. 21: De parameters van het projectierendement worden vastgesteld door DNB conform lagere regelgeving. Het gaat om realistisch te verwachten rendementen. Wie houdt toezicht op de toezichthouder? Is er beroep mogelijk en door welke partijen?
- b. De opbrengst van de collectieve beleggingen worden over de leeftijdscohorten verdeeld op basis van vooraf vastgestelde regels. Daarbij wordt betrokken het beschermingsrendement en de overrendementen. De vraag is of de uitkomsten van dit proces voldoen aan de voorwaarden in deze notitie genoemd, met name of de eigendom van de huidige gepensioneerden daarbij zal worden beschermd. Het is dus van groot belang de "vooraf vastgestelde regels" te kennen en het recht te hebben daarover mee te mogen beslissen.
- c. Transitie-FTKT. Tijdens de transitie-periode zijn pensioenfondsen gehouden aan de huidige onnodig strenge regels van het FTK. Wij hebben daar al hierboven bezwaar tegen gemaakt. De regering ziet dat in de transitie-periode de regels versoepeld zouden kunnen worden t.b.v. de overgang naar het nieuwe stelsel. Daar wordt niet in detail op ingegaan, integendeel het lijkt erop dat men juist met een schone lei wil beginnen, dus dreigen er kortingen. Wel wordt als eis een richtdekkingsgraad van 95% genoemd. Dat alles onterecht op basis van de huidige FTK, hetgeen zeker zal leiden tot kortingen!!!
- d. Besluitvorming. Bij het overbruggingsplan wordt voorgesteld, vanwege mogelijke generatie-effecten, het belanghebbenden orgaan een goedkeuringsrecht op dat plan te geven. Het verantwoordingsorgaan krijgt met dit wetsvoorstel een (jaarlijks terugkerend) adviesrecht t.a.v. het overbruggingsplan. NB: De gepensioneerden hebben in die organen een minderheidspositie en krijgen dus ten onrechte GEEN (mede)-beslissingsrecht. Zie boven over definities belanghebbenden orgaan en verantwoordingsorgaan en advies vs. Goedkeuringsrecht.
- e. "Een mogelijke belemmering voor het waarmaken van collectief invaren is het individuele bezwaarrecht bij een collectieve waardeoverdracht". Daarom wordt een individueel bezwaarrecht NIET in de nieuwe pensioenregeling opgenomen. De gepensioneerden moeten het doen met een hoorrecht voor verenigingen van gepensioneerden. Dit is onacceptabel. De gepensioneerden moeten tenminste een collectief beslissingsrecht krijgen.
- f. Bij het omrekenen van de bestaande pensioenaanspraken naar een persoonlijk pensioenvermogen staan de pensioenfondsen twee methoden ter beschikking, namelijk de "value based ALM" (vba) methode en de "standaardmethode". De eerste houdt rekening met te verwachten rendementen en marktwaarden, de tweede is gemakkelijker. Hierbij is het uitgangspunt de dekkingsgraad op het moment van invaren en verder zijn er geen fonds specifieke veronderstellingen nodig. "Deze "standaardmethode" is goed uitvoerbaar voor pensioenfondsen". De uitkomsten van de standaardmethode hangen uiteraard af van de gekozen rekenrente, hetgeen gezien de overige teksten niet veel goeds belooft.
- g. Volgens de regering is het collectief invaren in een nieuwe pensioenregeling geen ontneming van eigendom, maar is er sprake van een regulering van eigendom. Het betreft hier een ontkenning van het recht op eigendom ex artikel 1 EVRM en artikel 17 Handvest EU) op basis van een woordspel. Dit standpunt van de regering is onaanvaardbaar en zal tot de hoogste rechter moeten worden aangevochten.

h. Artikel 150g gaat over het hoorrecht van vereniging van pensioengerechtigden. De vereniging moet aantonen een substantieel gedeelte van alle pensioengerechtigden van het pensioenfonds te vertegenwoordigen. Wat is een substantieel deel? En waar blijft het recht van bijv. de NBP? Een hoorrecht betekent onvoldoende zeggenschap, vooral als het begrip inhoudelijk niet of onvolledig is gedefinieerd. Zoals hierboven reeds opgemerkt is het aantal leden van een vereniging wettelijk niet bepalend voor de vertegenwoordigingsbevoegdheid van de betreffende vereniging van gepensioneerden zoals dat ook niet het geval is bij de vakbonden.

i. Art 150i geeft bevoegdheid aan werkgevers om het pensioenfonds te verzoeken NIET over te gaan tot collectieve waardeoverdracht. Waarom is dit recht niet gegeven aan vertegenwoordigende verenigingen van gepensioneerden?